

Στιγμές του φοιτητικού κινήματος: 1973

Γενάρης

- 30/1: Απελαύνεται ο Κύπριος φοιτητής της Φυσ/κής Αθήνας Μιχ. Παπαχρυσόστομου επειδή είχε καταγγείλει τη νοθεία των πρόσφατων φοιτητικών εκλογών.

Φλεβάρης

- 1/2: Με κλήση του πρύτανη της ΑΣΟΕ Ι. Χρυσοκέρη καλούνται σε απολογία στο πειθαρχικό οι φοιτητές: Βλάχος, Λουλουδόκης, Μαργώνης, Μαρώλιας, Μπαλαούρας, Μπαστάκης, Μπονέλης, Ξανθόπουλος, Παλούκα, Παπαχρήστου, Τσιμπίδας και Χονδρόπουλος, επειδή σύνταξαν μελέτη με τα προβλήματα που αντιμετωπίζει η Σχολή.

- Δέκα ακόμα φοιτητές παραπέμπονται στον εισαγγελέα για παράβαση του Ν.4000 περί τεντυμπούσμου με την κατηγορία ότι επιτέθηκαν έξω από το Πανεπιστήμιο εναντίον αστυφύλακα με πολιτική περιβολή.

- Συνεχίζεται η αποχή Αρχιτεκτόνων και Μηχανικών του ΕΜΠ.

- 2/2: Εκδικάζεται στο Πειθαρχικό Συμβούλιο του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων η υπόθεση της πειθαρχικής δίωξης της φοιτήτριας της Φιλοσοφικής Πόπης Βουτσινά βάσει του νόμου 93/69 και της επιβάλλεται η ποινή της «βαρείας επιπλήξεως».

- Αποχή αποφασίζουν και οι σπουδαστές Πολ. Μηχανικοί του Ε.Μ.Π.

- 3/2: Καταδικάζονται οι φοιτητές Γ. Σκιάνης (7 μήνες και 25 μέρες) και Π. Σέμπος (7 μήνες και 15.μέρες), επειδή την Τετάρτη 31/1/73 επιτέθηκαν και ξυλοκόπησαν τον αστυφύλακα Στέφανο Μπαρκονίκο που με πολιτική περιβολή θέλησε να τους πάρει τις ταυτότητες.

- Εκδικάζεται στο Πειθαρχικό Συμβούλιο του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων η υπόθεση της πειθαρχικής δίωξης του φοιτητή Σταύρου Κουρεμένου με βάση το νόμο 93/69 και του επιβάλλεται η ποινή της «βαρείας επιπλήξεως».

- 6/2: Κλείνει το Ε.Μ.Π. μετά τη γενίκευση της αποχής στις σχολές του. Η κάθοδος σε αποχή γίνεται σε ένδειξη διαμαρτυρίας για την μη ικανοποίηση των εξής βασικών αιτημάτων:

α) Συμμετοχή των φοιτητών στη σύνταξη του Καταστατικού χάρτη Ανωτάτης Παιδείας.

β) Κατάργηση των Ν.Δ. 93/69 και 180/69 (περί κυβερνητικού επιτρόπου).

γ) Κατοχύρωση του πανεπιστημιακού άσυλου.

- 8/2: Το Ε.Μ.Π. δέχεται τα αιτήματα των σπουδαστών, όμως η αποχή συνεχίζεται.

- Καθολική αποχή των δευτεροετών του Φαρμακευτικού Αθήνας.

- 9/2: Γενικεύεται η αποχή στο Φαρμακευτικό Αθήνας.

- 10/2: Από τη Γενική ασφάλεια παραπέμπονται στον εισηγητή του Στρατοδικείου Αθήνας 6 σπουδαστές που μοίραζαν προκηρύξεις του Ρ. Φεραίου.

- 12/2: Με το υπ. αριθμ. 1347 Ν.Δ. τροποποιείται το Ν.Δ. 7201/70 περί στρατολογίας και με αυτό «*δύναται ο υπουργός Εθνικής Αμύνης να διατάσσει την διακοπή αναβολής κατατάξεως στο στράτευμα σε σπουδαστές ή φοιτητές που είναι υπαίτιοι αποχής ή προτρέπουν σε αποχή από τα μαθήματα ή τας εξετάσεις κλπ.*».

- 14/2: 1.500 σπουδαστές συγκεντρώνονται στο Πολυτεχνείο από τις πρωινές ώρες. Οι σπουδαστές περιμένουν την απόφαση της Σύγκλητος σχετικά με το ΝΔ 1347 περί διακοπής της αναβολής λόγω Σπουδών. Παράλληλα με την συνεδρίαση της συγκλήτου και οι συγκεντρωμένοι φοιτητές στο Πολυτεχνείο και στη Νομική εκδίδουν ψήφισμα. Οι φοιτητές της Νομικής επιδιώκουν συνάντηση με τον Πρύτανη προκειμένου να ζητήσουν αίθουσα για να πραγματοποιήσουν συνέλευση την επομένη. Ο πρύτανης αρνείται να τους δεχθεί. Στη συνέχεια οι φοιτητές της Νομικής συγκροτούν πορεία προς το Πολυτεχνείο. Κυνηγημένοι από τους αστυνομικούς διαλύονται στη Στουρνάρα και λίγοι κατορθώνουν να μπουκώσουν στο Πολυτεχνείο.

Στις 12:30 οι πρυτανικές αρχές επισκέπτονται τον Παττακό και ζητούν να μην εφαρμοστεί το ΝΔ 1347 για τους απέχοντες και να διακοπούν τα μαθήματα για να αρχίσουν εξετάσεις με σκοπό να «*ηρεμήσουν τα πνεύματα*». Ο Παττακός δέχεται. Η Σύγκλητος συνεδριάζει ξανά

Ασφαλίτες στο χώρο του Ε.Μ.Π., 14/2/73

για να συντάξει την απόφαση και στις 2:30 την ανακοινώνει στους συγκεντρωμένους φοιτητές. Όταν όμως κατά τις 3 ορισμένοι φοιτητές προσπαθούν να βγουν συλλαμβάνονται από αστυνομικούς με πολιτικά που βρίσκονται στην Κεντρική είσοδο του πολυτεχνείου. Σ' όλο το διάστημα από το πρωί μέχρι στις 3, συνθήματα και τραγούδια ακούγονταν από τους συγκεντρωμένους φοιτητές. Παράλληλα οι αστυνομικοί με πολιτικά έχουν καταλάβει την είσοδο, ενώ πολυάριθμοι αστυνομικοί με στολή βρίσκονται γύρω από το Πολυτεχνείο. Μετά τη σύλληψη των πρώτων φοιτητών οι υπόλοιποι παραμένουν στο χτίριο και

ορισμένοι ζητούν την προστασία του πρύτανη για να φύγουν.

Μ' αυτόν τον τρόπο φεύγουν γύρω στους 50 φοιτητές. Οι υπόλοιποι παραμένουν τραγουδώντας και φωνάζοντας. Στις 4 περίπου οι αστυνομικοί εισβάλλουν στο χτίριο και ακολουθεί άγριος ξυλοδαρμός των φοιτητών. Πολλοί πηδάν από τα παράθυρα της Κοσμητείας προς τη Στουρνάρα για να γλυτώσουν τον ξυλοδαρμό ή τη σύλληψη. Τελικά το Πολυτεχνείο αδειάζει αφού ξυλοκοποούνται άγρια οι φοιτητές και συλλαμβάνονται 100 και παραπέμπονται 11.

Παρατείνεται η Σύγκλητος του Ε.Μ.Π.

- 15/2: Στρατεύονται 37 συνδικαλιστές φοιτητές με βάση το ΝΔ 1347/73.

- Παραπέμπονται στο Αυτόφωρο Τριμελές Πλημμελειοδικείο οι Σπουδαστές που συνελήφθησαν στο Πολυτεχνείο.

- Αποχή των σπουδαστών της Ανωτάτης Σχολής Καλών Τεχνών σε ένδειξη διαμαρτυρίας για την εισβολή των αστυνομικών στο Πολυτεχνείο.

- Συγκέντρωση στην Εμπορική Σχολή κάτω από την τρομοκρατία των αστυνομικών με πολιτικά που ζητούν ταυτότητες σε όσους πηγαίνουν. Εκλέγεται τριμελής επιτροπή που δίνει υπόμνημα στον Πρύτανη για την κατάργηση του ΝΔ 93/69, 180/69, 1347/73 κλπ.

- 16/2: Δικάζεται στο Στρατοδικείο για ανυποταξία και καταδικάζεται σε 58 μήνες φυλακή ο Στάθης Παναγούλης.

- Με απόφαση του υπ. Εθν. Αμύνης στρατεύονται άλλοι 51 συνδικαλιστές φοιτητές.

- Γύρω στις 12 το μεσημέρι ολοκληρώνεται η συγκέντρωση των φοιτητών της Νομικής στο δεύτερο όροφο του κτιρίου. 3.000 άτομα περιμένουν την απόφαση του πρύτανη Τούντα γύρω από τα αιτήματά τους για συνελεύσεις και ανάκληση του διατάγματος για τις στρατεύσεις. Σε περίπτωση αρνητικής απάντησης θα ξεκινούσαν αποχή επ' αόριστο. Ο Τούντας ανακοινώνει ότι θα δώσει άδεια για τη σύγκληση γενικών συνελεύσεων σ' όλες τις σχολές του Πανεπιστημίου μέσα στην επόμενη βδομάδα και ότι θα φροντίσει για την ανάκληση του διατάγματος. Στο μεταξύ στη Νομική οι συγκεντρωμένοι φωνάζουν συνθήματα και «αντιφρονούντες» φασίστες που έχουν κι αυτοί συγκεντρωθεί φωνάζουν κι αυτοί συνθήματα όπως: «έξω οι κομμουνιστές», «Ελλάς - Παπαδόπουλος» κα. Ανάμεσα στις δύο παρατάξεις γίνονται αψιμαχίες. Ενώ έχουν κλείσει οι πλαϊνές πόρτες και παραμένει ανοικτή η πόρτα της οδού Σόλωνος. Οι αστυνομικοί έχουν αποκλείσει τόσο την οδό Σίνα όσο και τους γύρω δρόμους στα οχήματα και καταργούνται προσωρινά οι στάσεις λεωφορείου τόσο επί της Σίνα όσο και επί της οδού Σόλωνος, ακριβώς απέναντι από το χτίριο της Σχολής.

Στη συνέχεια οι «αντιφρονούντες» φασίστες συγκεντρώνονται στο ισόγειο του χτίριου και δεν επιτρέπουν την είσοδο σε κανένα. Οι φοιτητές που έχουν συγκεντρωθεί στους άνω ορόφους του κτιρίου της Νομικής το καταλαμβάνουν σχεδόν εξ ολοκλήρου, υποστέλλουν μεσίστια τη σημαία στην ταράτσα, σε ένδειξη διαμαρτυρίας για τη σύλληψη και παραπομπή των 11.

Ζητούν εγγυήσεις για τη σωματική τους ακεραιότητα σε περίπτωση αποχώρησης από το χτίριο. Μετά την αόριστη υπόσχεση του Πρύτανη οι φοιτητές αποφασίζουν την επ' αόριστο αποχή στη Νομική και τη Φιλοσοφική Σχολή. Στη συνέχεια δίνουν όρκο ότι θα αγωνιστούν για την κατοχύρωση των ακαδημαϊκών ελευθεριών, του πανεπιστημιακού ασύλου, της ανάκλησης καταπιεστικών νόμων και διαταγμάτων.

Αποφασίζεται νέα συγκέντρωση τη Δευτέρα 19/2/73 στις 12 το μεσημέρι. Ακολούθως εγκρίνεται ψήφισμα που έχει ως εξής:

«Η σημερινή συγκέντρωση απέδειξε ποιά είναι η πλειοψηφία των φοιτητών. Οι φοιτητές ήταν, είναι και θα είναι πάντα ελεύθεροι παρά τις αλλεπάλληλες εκρήξεις βίας. Τα αιτήματά μας είναι:

- 1) Η κατάργηση όλων των αντιφοιτητικών διαταγμάτων (180/70, 93/69, 1347/73).*
- 2) Άμεση απόλυση όλων των κρατούμενων φοιτητών.*
- 3) Να απολυθούν οι 37 που στρατεύθηκαν.*
- 4) Εκφράζουμε τη συμπαράστασή μας στον, αγώνα όλου του φοιτητικού κόσμου».*

Στη συνέχεια εκλέγεται επιτροπή για να έλθει σε επαφή με τον πρύτανη. Η επιτροπή αποτελείται από τις φοιτήτριες: Κλειώ Κοντού, Αγγελική Ξύδη, Τιτίκα Σαράτση, Χ. Σταδάτου, Αριάδνη Αλαβάνου και Βέρα Δαμόφλη. Στο μεταξύ ο πρύτανης Τούντας εμφανίζεται στη Σχολή στις 4.45 μ.μ. Μέχρι εκείνη τη στιγμή, οι φοιτητές εν χορώ φωνάζουν συνθήματα και ρίχνουν από την ταράτσα και τα παράθυρα της Σχολής εκατοντάδες φύλλα χαρτιού όπου έχουν γράψει με έγχρωμα μολύβια και μαρκαδόρους, συνθήματα. Παράλληλα, ψάλλουν τον εθνικό ύμνο κρατώντας σημαίες.

Μόλις φτάνει ο Τούντας, χειροκροτείται από τους συγκεντρωμένους στην αίθουσα 150 περίπου αντιφρονούντες φασίστες που του φωνάζουν «είμαστε μαζί σου». Ο Τούντας ανεβαίνει σε τραπέζι και απευθύνεται προς αυτούς. Τους λέει ότι και ο ίδιος και η Σύγκλητος ενδιαφέρονται για τα προβλήματα των φοιτητών και ότι τα θέματα τους

βρίσκονται στα χέρια του. Οι φασίστες φωνάζουν «έξω ο κομμουνισμός», «είμαστε μαζί σου».

Ο Τούντας άρχισε άμεσα τις επαφές για την αποχώρηση των φοιτητών. Ζητά από τους φασίστες να μείνουν ήσυχoi, να μη φωνάζουν συνθήματα και να μην προκαλούν, χωρίς όμως να τους πείσει. Ταυτόχρονα έρχεται ο εισαγγελέας Κυριαζής και ο διευθυντής αστυνομίας Δασκαλόπουλος που αναφέρουν στον Τούντα ότι δεν αναλαμβάνουν την ευθύνη να αδειάσουν το χτίριο. Τις επαφές με τους φοιτητές αναλαμβάνει ο κοσμήτωρας της Φιλοσοφικής Μπουμπουλίδης. Τελικά, γύρω στις 5:15 ανοίγει η πόρτα της οδού Σίνα και αρχίζουν να βγαίνουν ομαδικά οι φοιτητές.

Στο μεταξύ οι «αντιφρονούντες» φασίστες τρέχουν προς την πλευρά εκείνη του χτιρίου και επιτίθενται εναντίον των φοιτητών, που βγαίνουν τελευταίοι. Επεμβαίνει η αστυνομία για να διαλύσει τους φοιτητές. Στα επεισόδια που ακολουθούν δέρνονται μαζί με τους φοιτητές και πολλοί «αντιφρονούντες» φασίστες.

Ενώ συμβαίνουν αυτά τα επεισόδια, ομάδα φοιτητών συγκροτεί διαδήλωση ως την Ομόνοια.

- 17/2: 1.000 φοιτητές της Ιατρικής πραγματοποιούν συγκέντρωση έξω από τη σχολή τους και αποφασίζουν αποχή για τις 3 επόμενες μέρες.

- Αρχίζει η δίκη των 11 φοιτητών.

- 19/2: Εκδίδεται η απόφαση για τους 11. Αθρώνονται 3 και καταδικάζονται οι 8 με ποινές 8 - 11 μηνών με αναστολή.

- Υποβάλλει και γραπτά την παραίτησή της η σύγκλητος του Ε.Μ.Π.

- Παμφοιτητική συγκέντρωση στο Πολυτεχνείο. Επιτροπή επισκέπτεται τον Τούντα, συναντώνται στην Πρυτανεία με τον κ. Παττακό που αρνείται κάθε συζήτηση. Αποφασίζεται επ' αόριστο συνέχιση της αποχής που εξαπλώνεται σ' όλες τις σχολές.

- 20/2: Η σύγκλητος του Πανεπιστημίου Αθήνας καλεί σε απολογία τους φοιτητές Ν. Κίκο και Χαράλ. Γεωργούλα, προκειμένου να απαγορεύσει την προσέλευσή τους στις εξετάσεις. Οι δύο φοιτητές είχαν καταδικαστεί σε διάφορες ποινές για παράβαση του ΑΝ. 509, από το έκτακτο στρατοδικείο της Αθήνας.

ΥΠΟΔ/ΧΕΙΣ ΓΕΝ. ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ ΑΡΙΘ. ΠΡΩΤ. 28901 Φ.40/244	ΑΠΟΠΡΟΣΩΠΩΣ Εν Αθήναις τη 22 ^η Απριλίου 1973 Πρός Τόν κ. Εισαγγελέα Πλημ/δικών Αθηνών
Ε Π Τ Α Υ Ο Α ΟΜΙΛΗΣ ΣΧΟΛΗΣ	
ΘΕΜΑ: "Παράνομος φοιτητική ένδεξις εντός κτιρίου Πανεπιστημίου Αθηνών".	
* Αναφέρομεν ότι από 10ης όρας της 20-3-73, εντός τοσ έκτ της όδοσ Σόλωνος 57 κτιρίου της Νομικής Σχολής Πανεπιστημίου Αθηνών, συνηνε- τρώθησαν παρανόμως χίλιοι (1.000) περίπου φοιτηταί-σπουδασταί Ανωτά- των Ψηκιδευτικών Ίδρυμάτων, μεθ' ών κατ' έξνα προς την φοιτητικήν έπι- δοτητα έτομα.	
Οί ούτω συνηνετρωθέντες, κερτ έβραν 12ην, προέβησαν εις την κατέλη- ψιν τοσ κτιρίου κατ' έμπαταξωσαν την λειτουργίαν ατόσ. Εν ουχείς άνή- θον εις τό έθμα, ύπέστειλαν την σημάειν, άνήρτηκαν κανόν, έβρικταν προη- ρόξεις κατ' άνεφάνουν διάφορα άντεθνεικά κατ' άντιαντιφρονητικά συνθήματα, έξυβρόζοντες άμα τάς Πρυτανιαίς κατ' Αστυνομικάς Αρχάς.	
Απόρρητο έγγραφο της Υποδιευθύνσεως Γεν. Ασφαλείας (Υπηρεσία Πληρο- φοριών) προς τον Εισαγγελέα Πλημμελειοδικών Αθηνών, αναφερόμενο σε συγκέντρωση φοιτητών και σπουδαστών μέσα στη Νομική, στις 20 Μαρτίου 1973, και στη βίαιη απομάκρυνσή τους. Κατονομάζει επτά ως οργανωτές και αποδίδει στους συγκεντρωθέντες ανυπόστατους βανδαλισμούς - "...θραύ- σαντες καθίσματα και θρανία, ανείγησαν [sic] οδοφράγματα [sic]..." (αρχείο Γ. Ματζουράνη).	

Το χρονικό των φοιτητικών συγκεντρώσεων και επεισοδίων
όπως αναγράφεται στην εφημερίδα «ΤΑ ΝΕΑ» (21/2/72)

Στις 9 το πρωί πραγματοποιήθηκε συγκέντρωση των φοιτητών της Φυσικομαθηματικής στο χημείο. Εξελέγη από τους χίλιους περίπου παρόντες επιτροπή, η οποία μετέβη στον πρύτανη του Πανεπιστημίου κ. Τούντα για να ζητήσει την χορήγηση αδείας και την παραχώρηση αιθούσης για τη σύγκληση γενικής συνελεύσεως.

Ο κ. Τούντας είπε στην επιτροπή ότι ο πρύτανης δεν είναι αρμόδιος να χορηγή άδεια για γενική συνέλευση και ότι αυτό που μπορεί και επιτρέπει είναι η χορήγηση αδείας για συγκέντρωση σήμερα στις 8 - 10 π.μ. στα χτίρια της Πανεπιστημιούπολης.

Η επιτροπή επέστρεψε και ανεκοίνωσε τα ανωτέρω στους συγκεντρωμένους φοιτητές. Στη συνέχεια ανεγνώσθη ανοικτή επιστολή προς τους καθηγητές της Φυσικομαθηματικής

Σχολής με την οποία ζητούν τη συμπαράστασή τους. Επίσης ενεκρίθησαν ψηφίσματα με τα οποία αποφασίζουν αποχή επ' αόριστον από τα μαθήματά τους σε όλα τα τμήματα της

Σχολής και συμπαρίστανται σ' όλους τους φοιτητές της χώρας.

ΣΥΜΠΑΡΑΣΤΑΣΗ ΚΑΘΗΓΗΤΩΝ

Κατά τη διάρκεια της συγκέντρωσης των φοιτητών παρευρίσκοντο οι καθηγηταί της Φυσικομαθηματικής κ.κ. Γαλανός, Κατάκης, Γιαννακόπουλος, Καπούλας και Βάρβογλης, οι οποίοι εξεδήλωσαν την συμπαράστασή τους προς τους φοιτητές και την αντίθεσή τους προς το μέτρο της στρατεύσεως. Στη συνέχεια με επικεφαλής τους τέσσερις πρώτους καθηγητές, οι χίλιοι περίπου φοιτηταί της Φυσικομαθηματικής μετέβησαν στο κτίριο της Νομικής και μετέσχον στην εκεί συγκέντρωση των φοιτητών νομικής. Ο κ. Βάρβογλης δεν ακολούθησε για λόγους υγείας. Εξάλλου οι καθηγηταί edήλωσαν προς τους φοιτητές τους, πως στη σημερινή συνεδρίαση του συλλόγου των καθηγητών της Σχολής θα τεθή και το θέμα της στρατεύσεως των φοιτητών για να ληφθή απόφαση επ' αυτού.

Η ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΣΗ

Γύρω στις 12.30 το μεσημέρι είχαν συγκεντρωθεί στο κτίριο της Νομικής και οι φοιτηταί της Φιλοσοφικής, οι οποίοι είχαν προγραμματισμένη συγκέντρωση για σήμερα το πρωί. Τελικά ο αριθμός των φοιτητών έφθασε στους τέσσερις χιλιάδες γύρω στη 1 το μεσημέρι και συνεχιζόταν η προσέλευση. Παράλληλα έξω από το κτίριο της Νομικής κυκλοφορούσαν μεγάλος αριθμός φοιτητών, οι οποίοι καθ. ομάδες περιεφέροντο στους γύρω δρόμους και την οδό Ακαδημίας φωνάζοντας συνθήματα και τραγουδώντας τραγούδια.

Καθ' όλην την διάρκειαν των εκδηλώσεων αυτών η αστυνομία ευρίσκετο μακριά από τον τόπο συγκέντρωσεως και το κτίριο της Νομικής. Αργότερα κατέφθασαν ισχυρές αστυνομικές δυνάμεις οι οποίες προσπαθούσαν να επιβάλλουν την τάξη. Κατά τις 2 το μεσημέρι αστυνομικοί επενέβησαν να διαλύσουν τους συγκεντρωμένους στους γύρω δρόμους φοιτητές και επετηρέιτο ο χώρος. Κατά την επέμβαση έγιναν μικροσυμπλοκές και απεμακρύνθησαν από τον χώρο του πνευματικού κέντρου Αθηνών, ορισμένοι φοιτηταί.

ΣΥΝΘΗΜΑΤΑ

Οι φοιτηταί που είχαν συγκεντρωθεί μέσα στο κτίριο της Νομικής και απλώθηκαν σ' ολόκληρο το κτίριο από το ισόγειο ως την ταράτσα προέβαιναν σε διάφορες εκδηλώσεις και φώναζαν συνθήματα συνεχώς ως το βράδυ. Ανάμεσα στα συνθήματα υπήρχαν «είμαστε τα παιδιά σας», «όχι στην επιστράτευση», «δώστε μας τα' αδέρφια μας», «όχι στο ποδόσφαιρο», «άσυλο» κλπ.

Οι φοιτηταί δεν επέτρεπαν την είσοδο στο κτίριο της οδού Σόλωνος παρά μονάχα στους φοιτητάς με την επίδειξη ταυτότητας. Κατά τις 2 το μεσημέρι οι φοιτηταί που ευρίσκοντο στους διαδρόμους του χιτριού και στην ταράτσα της Νομικής έδωσαν όρκο, ο οποίος επανελήφθη και από τους φοιτητάς που ευρίσκοντο στις σκάλες και στους κάτω ορόφους του χιτριού.

Ο ΟΡΚΟΣ

Στον όρκο αναφέρεται:

«Εμείς οι φοιτηταί των Ανωτάτων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων ορκιζόμαστε σ' όνομα της ελευθερίας να αγωνισθούμε μέχρι τέλους για την κατοχύρωση των ακαδημαϊκών ελευθεριών, του πανεπιστημιακού ασύλου, της ανακλήσεως όλων των καταπιεστικών νόμων και διαταγμάτων. Ορκιζόμαστε αλληλεγγύη σ' όλο το φοιτητικό κόσμο της Ελλάδας που βασανίζεται. Η βία και η τρομοκρατία δεν θα περάσουν. Ζήτω ο αδούλωτος φοιτητικός κόσμος της Ελλάδας.»

Ενεκρίθησαν επίσης ψηφίσματα με τα οποία ζητείται η ανάκληση του διατάγματος για την στράτευση των φοιτητών που απέχουν από τα μαθήματά τους και την επιστροφή των συναδέλφων τους που έχουν ήδη στρατευθεί. Επιτροπή των φοιτητών είχε συνεχείς επαφές με τον πρότανη κ. Τούντα, ο οποίος φέρεται ότι εδήλωσε ότι δεν έχει αντίρρηση να παραμείνουν οι φοιτηταί εντός του κτιρίου, και ότι δεν πρόκειται να επέμβη η αστυνομία. Αργότερα ο κ. Τούντας εφέρετο να έχει δηλώσει ότι οι φοιτηταί μπορούν να παραμείνουν στο κτίριο και ότι δεν πρόκειται να γίνη διακοπή νερού και ηλεκτρικού ρεύματος.

ΠΡΟΧΕΙΡΑ ΤΡΥΚ

Οι φοιτηταί έρριπταν από τα παράθυρα και την ταράτσα του κτιρίου της Νομικής διάφορα πρόχειρα τρυκ πάνω στα οποία είχαν γραφεί με μολύβια και έγχρωμους μαρκαδόρους διάφορα συνθήματα.

Σ' όλη τη διάρκεια των εκδηλώσεων μέσα στο κτίριο της Νομικής, είχαν συγκεντρωθεί γύρω από αυτό καθώς και στις οδούς Ακαδημίας, Σόλωνος και Σίνα εκατοντάδες άλλοι φοιτητές και πολίται, οι οποίοι παρακολουθούσαν.

Η επιτροπή των εγκλεισμένων φοιτητών, η οποία μετέβη κατ. επανάληψη στον κ. Τούντα ανεκοίνωσε την απόφασή του να επιτρέψη την πραγματοποίηση συγκεντρώσεων των φοιτητών στις σχολές Νομική και Φιλοσοφική, Φυσικομαθηματική, Ιατρική και Οδοντιατρική σήμερα στις 8 - 10.

Ιδιαίτερη κίνηση παρατηρήθηκε στην περιοχή του κτιρίου της Νομικής γύρω στις 2.30, την ώρα δηλαδή που εκατοντάδες πολιτών ανέμεναν στις στάσεις των λεωφορείων επί της οδού Σίνα για να μεταβούν στα σπίτια τους. Οι στάσεις κατηργήθησαν και οι αστυνομικοί απεμάκρυναν τους πολίτας ενώ υποχρέωναν τους πάντες να κυκλοφορούν και να μη στέκονται να παρακολουθούν τις εκδηλώσεις.

ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ ΑΝΤΙΦΡΟΝΟΥΝΤΩΝ

Εν τω μεταξύ προ του παρεκκλησίου του Δημοτικού Νοσοκομείου είχε αρχίσει η συγκέντρωση αντιφρονούντων φοιτητών, οι οποίοι προέβαιναν επίσης σε εκδηλώσεις και φώναζαν τους εγκλειστούς φοιτητάς, «κάτω οι κομμουνιστές», «κατεβείτε κάτω» κλπ.

Κατά τις 5 το απόγευμα προ της εισόδου της Νομικής Σχολής επί της Σόλωνος συγκεντρώθηκαν περί τους πενήντα αντιφρονούντες φοιτηταί οι οποίοι φώναζαν διάφορα συνθήματα όπως π.χ. «Ελλάς - Κύπρος - Ένωσις», «Κάτω οι κομμουνιστές», «έτσι και μπουκάρουμε», «πάνω τη σημαία μας», «μην τη μολύνετε», «Ελλάς Ελλήνων Χριστιανών».

Οι αντιφρονούντες συνέχισαν τις εκδηλώσεις τους ως τις 6 περίπου το απόγευμα. Τότε επεχείρησαν να εισέλθουν στο κτίριο της Νομικής τις πόρτες του οποίου στο μεταξύ είχαν κλείσει οι εντός του κτιρίου. Παρά τις προσπάθειές τους όμως, δεν κατόρθωσαν τη διάρηξη.

Οι ευρισκόμενοι στο ισόγειο φοιτηταί ετοποθέτησαν τραπέζια, καρέκλες και σανίδες για να εμποδίσουν τους αντιφρονούντες να σπάσουν τις πόρτες και να μπουν.

Λίγο αργότερα, οι αντιφρονούντες φοιτηταί, φωνάζοντας συνθήματα μετέβησαν στην είσοδο επί της οδού Σίνα την οποία προσπάθησαν να παραβιάσουν επειδή είναι κατασκευασμένη από αλουμίνιο. Δεν επετεύχθη ο σκοπός τους και παρέμειναν έξω συνεχίζοντας τις εκδηλώσεις τους. Κατά τις επτά το βράδυ επενέβη η αστυνομία, η οποία απώθησε τους συγκεντρωθέντας προς την οδό Ακαδημίας. Η παρουσία τη στιγμή εκείνη εκατοντάδων αστυνομικών οργάνων δεν ημποδισε εκατοντάδες Πολιτών να στέκονται επί της οδού Σίνα και της Ακαδημίας και να παρακολουθούν από μακριά τις εκδηλώσεις των φοιτητών εντός του κτιρίου. Κυκλοφοριακή συμφόρηση παρετηρήθη εις την οδό Ακαδημίας.

ΤΡΑΥΜΑΤΙΣΜΟΣ ΦΟΙΤΗΤΟΥ

Σε μια στιγμή επέστρεψε από τον πρύτανη όπου είχε μεταβεί για ενημέρωση και επαφή η επιτροπή φοιτητών. Η επιτροπή επεχείρησε να μπη στο κτίριο από την πόρτα της οδού Σίνα για να ενημερώσει τους φοιτητές επί των συζητηθέντων. Μερικοί από τους αντιφρονούντες φοιτητές επετέθησαν εναντίον του ενός εκ των μελών της Επιτροπής, του φοιτητού κ. Γ. Βερνίκου, ο οποίος εσώθη δυσκόλως από τους άνδρες της αστυνομίας οι οποίοι έτρεξαν να τον βοηθήσουν. Εσχηματίσθη ισχυρός κλοιός προστασίας από αστυνομικούς οι οποίοι μετέφεραν αιμόφυρτο τον κ. Βερνίκο σε όχημα αμέσου δράσεως και μετεφέρθη σε νοσοκομείο. Εξάλλου, τέσσερα μέλη της επιτροπής δεν κατόρθωσαν να μπουν πάλι στο κτίριο μετά την επίθεση της ομάδος των αντιφρονούντων.

ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΣΕΙΣ

Την ίδια περίπου ώρα, εκατοντάδες φοιτητές και πολίτες πραγματοποίησαν συγκεντρώσεις στους γύρω δρόμους αλλά διελύθησαν από τους αστυνομικούς.

Πλήθος κόσμου άρχισε να συγκεντρώνεται στις οδούς Σίνα και Σόλωνος, μετά τις 7. Ο κόσμος συγκεκριμένα ευρίσκετο στο πεζοδρόμιο της οδού Σίνα από το ύψος της οδού Ακαδημίας ως την οδό Σκουφά και στην οδό Σόλωνος, μεταξύ των οδών Μασσαλίας και Ομήρου. Μετά τα επεισόδια στην είσοδο της οδού Σίνα το πλήθος άρχισε να φωνάζει συνθήματα, ενώ ταυτόχρονα απεχώρησε η ομάδα των αντιφρονούντων φοιτητών.

Μετά από λίγο, ισχυρή αστυνομική δύναμις απώθησε το πλήθος προς την οδό Ακαδημίας, όπου εδημοουργήθησαν επεισόδια. Η αστυνομία διενήργησε συλλήψεις, κατά τη διάλυση των συγκεντρωθέντων εις τους πέριξ της Νομικής Σχολής δρόμους. Ο αριθμός των συλληφθέντων δεν κατέστη δυνατόν να εξακριβωθεί. Μετά την διάλυσιν του πλήθους αποκλείσθησαν από ισχυρές αστυνομικές δυνάμεις οι πάροδοι που οδηγούν στην Νομική Σχολή και απηγορεύετο η προσπέλαση στους πεζούς

Μετά την εκκαθάριση των παρόδων από τις μικροσύγκεντρώσεις πέρασαν μέσα από τον αστυνομικό κλοιό άτομα και εγκαταστάθηκαν στο Προαύλιο της Νομικής Σχολής και στο απέναντι πεζοδρόμιο ομάδες ατόμων με πολιτική περιβολή. Μόλις πέφτει το σκοτάδι στην Ακαδημίας και ενώ έχει ήδη πραγματοποιηθεί η εκκένωση των αυτοκινήτων από όλους τους γύρω δρόμους μέχρι της Βασιλίσσης Σοφίας, ανάβουν κεριά από τους συμπαρασάτες που βρίσκονται στην οδό Ακαδημίας. Αυτό θα συνεχιστεί όλη τη διάρκεια της νύχτας. Μέσα στο κτίριο συνεδριάζει η επιτροπή που καλύπτει ουσιαστικά τα δύο ΚΚΕ και αστούς «σοσιαλίζοντες». Οι αριστεριστές έχουν αποκλειστεί από τη διαδικασία καθορισμού της πορείας της κατάληψης.

Ορισμένοι από τους έγκλειστους προσπαθούν να τοποθετήσουν megάφωνα και να μεταδίδουν μηνύματα στον κόσμο που βρίσκεται έξω με σκοπό να αναπτυχθεί η επικοινωνία και να πλατύνει η συμπαράσταση και συσπείρωση του κόσμου. Όμως μέλη της Αντι-ΕΦΕΕ και συγκεκριμένα του ΚΚΕ έχουν αντίθετη γνώμη. Συγκεκριμένα το μέλος της Αντι-ΕΦΕΕ Αρτέμης Ψαρομηλιγκάκης υποστήριξε ότι δεν πρέπει να τοποθετηθούν megάφωνα γιατί θα μπορούσε να θεωρηθεί σαν συγκέντρωση σε ανοικτό χώρο πράγμα που ήταν παράνομο και θα έδινε το δικαίωμα στην αστυνομία να επέμβει!! (Μήπως η κατάληψη ήταν νόμιμη για τη χούντα;). Έτσι στο όνομα της επιτροπής ισχυρίζονται ότι απαγορεύεται η τοποθέτηση των megαφώνων. Τα πνεύματα προς στιγμή οξύνονται αλλά τελικά αποφεύγεται η σύγκρουση. Όμως τα megάφωνα δεν τοποθετούνται.

- 22/2: Μετά από μια νύχτα ταλαιπωρίας και αποκλεισμού από τις αστυνομικές δυνάμεις, οι έγκλειστοι βρίσκονται στην ταράτσα από το πρωί φωνάζοντας συνθήματα στον συγκεντρωμένο στην Ακαδημίας κόσμο.

Στις 11:30 γίνεται συνάντηση εκπροσώπων της επιτροπής με δικιά τους θέληση και πρωτοβουλία με τον πρύτανη Τούντα. Συμφωνείται δεκαήμερη ανακωχή και αποχώρηση των έγκλειστων από τη Νομική με αντάλλαγμα την ασφαλή έξοδο και για να του δοθεί η δυνατότητα διαπραγμάτευσης με τις αρχές για την ανάκληση του διατάγματος για τη στρατεύση.

Η επιτροπή έχει αποφασίσει την έξοδο των φοιτητών από τη Νομική και προσπαθεί να επιβάλλει πραξικοπηματικά τη θέλησή της. Την ίδια στιγμή χιλιάδες κόσμου έχουν συγκεντρωθεί στην Ακαδημίας και τους γύρω δρόμους αλλά σύντομα η επέχταση του πλήθους πλησιάζει μέχρι την Ομόνοια. Μέσα στο κτίριο η αντιπαράθεση της επιτροπής και μεγάλου μέρους των έγκλειστων παίρνει τις διαστάσεις της σύγκρουσης. Αρκετοί είναι αυτοί που έχουν κουραστεί και ζητάνε την αποχώρηση αλλά ακόμα πολλοί είναι και εκείνοι που επιμένουν στην παραμονή στο κτίριο και κύρια όσοι βρίσκονται στην ταράτσα και

εμφυχωμένοι από τη μαζική προσέλευση του λαού κραυγάζουν συνθήματα. Στο ισόγειο της Σχολής τα μέλη της επιτροπής Μπίστης, Ματζουράνης και Τζουμάκας προσπαθούν να πείσουν τους

κουρασμένους να βγουν από το έγκλειστοι που τ α ρ ά τ σ α προσπάθεια που αντιτίθενται με να αλλάζει χέρια και να αφιμαχίες. Όμως Μ π ί σ τ η ς , Ματζουράνης ορισμένα μέλη εξαναγκάζουν με

στήριγμα τους κουρασμένους έγκλειστους να βγουν έξω με αλυσίδες και με πραξικοπηματικό άνοιγμα της πόρτας της Σόλωνος

Τελικά οι φοιτητές αποχωρούν από το χτίριο και στη συνέχεια μαζί με τις χιλιάδες κόσμου που έχουν συγκεντρωθεί συγκροτείται μία πρωτοφανής σε μαζικότητα και παλμό διαδήλωση 30.000 ατόμων στο κέντρο της Αθήνας με αντιχουντικά συνθήματα. Ακολουθούν συγκρούσεις με την αστυνομία και τραυματίζονται δεκάδες άτομα.

Την επομένη οι εφημερίδες δεν αναφέρουν παρά μια ξερή ανακοίνωση της Συγκλήτου. Οι φοιτητές αγανακτισμένοι από τη στάση του τύπου απέναντι στα γεγονότα καίνε τις εφημερίδες του συγκροτήματος Λαμπράκη τις επόμενες μέρες.

Όμως, η επιμονή των μελών της επιτροπής για την έξοδο των φοιτητών από το χτίριο, τη στιγμή που η κινητοποίηση του κόσμου έχει πάρει τεράστιες διαστάσεις, δείχνει τον τρόπο τους μπροστά στο ενδεχόμενο ανάπτυξης του αγώνα.

Η συμφωνία με τον πρύτανη Τούντα και τους καθηγητές έπρεπε να τηρηθεί πάση

δυσία. Να φύγουν ασφαλείς με αντάλλαγμα δεκαήμερη προδεσμία για απάντηση στα αιτήματα των φοιτητών. Η επιτροπή ολοκληρωτικά ξεκομμένη από την πραγματικότητα, τους φοιτητές αλλά και από την υπόλοιπη επιτροπή και πανικόβλητη, οδήγησε με τη συμπεριφορά της σε κούραση και απογοήτευση πολλούς από τους έγκλειστους με αποτέλεσμα να βοηθηθούν στην προσπάθειά τους για αποχώρηση. Ήταν μια ενέργεια που ουσιαστικά έφερε πιο πίσω το κίνημα.

Δύο αστυνομικοί, ο ένας αξιωματικός, σέρνουν από τα μαλλιά φοιτητριά στο δρόμο.

- 23/2: Η επιτροπή κατάληψης της Νομικής βγάζει καθυστερημένα την ανακοίνωση για την αποχώρηση από τη Σχολή:

"Οι φοιτητές του Πανεπιστημίου Αθηνών συγκεντρωθήκαμε στις 21 Φεβρουαρίου 1973, στη Νομική Σχολή με σκοπό να διακηρύξουμε την αντίθεσή μας στον άδικο ΝΔ περί στρατεύσεως των φοιτητών και να διατρανώσουμε την πίστη μας στις ακαδημαϊκές ελευθερίες και την αυτονομία των Πανεπιστημίων. Εισακούοντες έκκληση του πρυτάνεως να του δοθεί δεκαήμερη προθεσμία για να επιτύχει μαζί με τη Σύγκλητο την ανάκληση του ΝΔ 1347/73 περί στρατεύσεως των φοιτητών, αποφασίσαμε να εκκενώσουμε το κτίριο και να συγκεντρωθούμε την Τρίτη 6 Μαρτίου 1973, ώρα 12 στο κτίριο της Νομικής Σχολής".

Μάρτης

- 2/3: Ο Παπαδόπουλος συγκεντρώνει στην αίθουσα της Βουλής τις συγκλήτους των σχολών και τους αναθέτει τις ευθύνες της αστυνόμευσης των φοιτητών.
- 6/3: Επιχειρούνται να γίνουν συγκεντρώσεις στη Νομική και το Χημείο με σκοπό την κατάληψη. Όμως οι σχολές μένουν κλειστές και συλλαμβάνονται 50 άτομα. Συγκροτούνται διαδηλώσεις που διαλύονται από αστυνομικές δυνάμεις.
- 16/3: Γίνονται συνελεύσεις στη Νομική, Χημείο, Πολυτεχνείο και Ιατρική. Η ασφάλεια συλλαμβάνει 36 άτομα.
- 20/3: Γίνεται προσπάθεια κατάληψης της Νομικής από 2.500 άτομα. Ανεβαίνουν στην ταράτσα φωνάζοντας συνθήματα και ρίχνοντας χειρόγραφες προκηρύξεις. Η Σύγκλητος δίνει προθεσμία να αποχωρήσουν μέχρι τις 5 μ.μ. Στη συνέχεια δίνει την άδεια στην αστυνομία να μπει στη Νομική. Οι αστυνομικοί μπαίνουν από την ταράτσα με σκάλα και ακολουθεί άγριος ξυλοδαρμός των φοιτητών στην ταράτσα και μέσα στη σχολή. Δεκάδες οι τραυματίες και πάνω από 100 συλλήψεις. Πραγματικό μακελειό.

Απρίλης

- 10/4: Πραγματοποιείται συγκέντρωση των φοιτητών και μικροεπεισόδια στο Πολυτεχνείο.

Αύγουστος

- 10/8: Διαδήλωση συμπαραστατών στους δικαζόμενους φοιτητές στην Πάτρα. Επεμβαίνει η αστυνομία και διαλύει τη διαδήλωση. Γίνονται ξυλοδαρμοί και συλλήψεις.
- 11/8: Καταδικάζονται 4 από τους φοιτητές. Αθρώνονται οι υπόλοιποι. Σύμφωνα με το κατηγορητήριο συμμετείχαν στις 16 Μάρτη σε συγκέντρωση 150 περίπου φοιτητών στη Λέσχη - Εστιατόριο του Πανεπιστημίου και φώναζαν συνθήματα όπως «*Ξύπνα λαέ*», «*Ο Γκαντώνας στο στρατό*», «*Τώρα μπορείς*» κ.α. Μετά από αυτά κλήθηκαν από την αστυνομία και τον εισαγγελέα να διαλυθούν αλλά ετοποδέτησαν πίσω από την πόρτα της αίθουσας τραπέζια, καρέκλες και άλλα έπιπλα.

προκειμένου να εμποδίσουν την είσοδο των αστυνομικών. Καταδικάζονται σε 25 μέρες ο καθένας οι Ταγκαλάκης, Ηλιόπουλος, Δημητριάδης και Μουντουράκης. Αθώωθηκαν οι Ποντουράκης, Τσουρινάκης, Βογιατζής και Καπάτου.

Σεπτέμβρης

- 25/9: Μετά από την ανακοίνωση της Συγκλήτου πως θεωρεί παράνομη την πρωινή συγκέντρωση των φοιτητών για το ζήτημα της στράτευσης των συναδέλφων τους, 1.000 περίπου φοιτητές και φοιτήτριες του Πανεπιστημίου Αθήνας πραγματοποιούν διαδήλωση στο κέντρο της πόλης με αντιχουντικά και αντιϊμπεριαλιστικά συνθήματα. Είναι η εντονότερη κινητοποίηση ενάντια στο χουντικό καθεστώς που γίνεται μετά τη συγκρότηση της κυβέρνησης Μαρκεζίνη.

Η εκδήλωση των φοιτητών διαρκεί αρκετή ώρα και διαλύεται από αστυνομικές δυνάμεις, που βρίσκονται σ' επιφυλακή από τις πρωινές ώρες. Η Σύγκλητος του Πανεπιστημίου με ανακοίνωση που εξέδωσε τη νύκτα της 24/9/73, τόνιζε μεταξύ άλλων ότι:

«Πάσα τυχόν τοιαύτη φοιτητική συγκέντρωσις θα είναι αντίθετος προς τους πανεπιστημιακούς νόμους, καθόσον ουδεμία αίτησις προς παροχήν άδειας συγκεντρώσεως υπεβλήθη προς τον πρύτανιν υπό των φοιτητών, ως νόμος ορίζει.»

Μετά από αυτή την απαγόρευση της Συγκλήτου 1.000 περίπου φοιτητές συγκεντρώνονται στο χώρο όπου στεγαζόταν άλλοτε το Δημοτικό Νοσοκομείο και κατά τις 11:15 απομακρύνονται από τους αστυνομικούς. Χωρίς να διαλυθούν πραγματοποιούν πορεία προς

Διαδήλωση φοιτητών στο κέντρο της Αθήνας, 25/9/73

την πλατεία Ομόνοιας ψάλλοντας τον εθνικό ύμνο και τραγουδώντας το «Πότε θα κάνει ξαστεριά». Εξάλλου φωνάζουν συνθήματα υπέρ της Δημοκρατίας, της Ελευθερίας, αντιχουντικά και αντιϊμπεριαλιστικά. Οι φοιτητές περνούν από τα Προπύλαια και κατεβαίνουν την Πανεπιστημίου. Φτάνουν στα Χαυτεία και από την Αιόλου κινούνται προς τη Σταδίου με σκοπό να κατευθυνθούν στην πλατεία Συντάγματος. Στο διάστημα αυτό ο αριθμός των διαδηλωτών έχει αυξηθεί.

Στην πλατεία Κλαυθμώνος βρίσκονται μπροστά σε ισχυρές αστυνομικές δυνάμεις και διαλύονται βίαια. Κανείς δεν συνελήφθη όπως ανακοίνωσε η αστυνομία που ανέβασε τον αριθμό τους σε 3.500.

Οκτώβρης

- 27/10: Μετά από απαγόρευση της συγκέντρωσης των φοιτητών της Νομικής πραγματοποιείται διαδήλωση στα Προπύλαια και σε διάφορους δρόμους της Αθήνας μικρότερες διαδηλώσεις.